Oversikt over bevis at det finnes uendelig mange primtall med bestemte egenskaper

Richard Williamson

3. desember 2014

Oppgave 1

La n være et naturlig tall. Bevis at det finnes et primtall p slik at $p > n$ og $p \equiv 3 \pmod 4$. *Tips*: La q være produktet til alle primtallene som er mindre enn eller like n, og som er kongruent til 3 modulo 4. Benytt en primtallsfaktorisering til $4q - 1$.

Hvordan løse oppgaven?

Begynnelsen og slutten på en slik oppgave er alltid den samme. Vi begynner med å benytte oss av aritmetikkens fundamentalteorem: det finnes en primtallsfaktorisering til $4q - 1$. Det vil si: det finnes et naturlig tall t og primtall $p_1, p_2, \ldots, p_t$ slik at

$$4q - 1 = p_1 p_2 \cdots p_t.$$

Nå ønsker vi å bevise at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ har det samme egenskapet som står i oppgaven, altså at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ er kongruent til 3 modulo 4.

Hvorfor kan vi fullføre beviset gitt at dette er sant?

La oss anta at p_i har det samme egenskapet som står i oppgaven, altså at

$$p_i \equiv 3 \pmod 4.$$

Vi gjennomfører følgende argument for å vise at $p_i > n$, som i alt vesentlig er det samme når vi løser en hvilken som helst lignende oppgave.

(1) Anta at $p_i \leq n$. Vi ønsker å vise at dette fører til en motsigelse.

(2) Siden p_i har det samme egenskapet som står i oppgaven, er p_i et ledd av q. Derfor har vi: $p_i \mid q$.

(3) Siden p_i er i tillegg et ledd av primtallsfaktoriseringen til $4q-1$, har vi i tillegg: $p_i \mid 4q-1$.

(4) Vi benytter (2) og (3) for å vise at $p_i \mid 1$. Vi kan for eksempel observere at det følger fra (2) at $p_i \mid 4q$, og at det følger fra (3) at $p_i \mid -(4q-1)$. Da følger det at

$$p_i \mid 4q + (-(4q-1)),$$

altså at $p_i \mid 1$.

(5) Nå observere vi at vi har en motsigelse: siden $p_i \mid 1$, er $p_i \leq 1$, men siden p_i er et primtall, er $p_i \geq 2$.

Siden antakelsen at $p_i \leq n$ fører til en motsigelse, konkluderer vi at det ikke er sant at $p_i \leq n$, altså at $p_i > n$.

Hvordan kan jeg bli fortrolig med dette argumentet?

Prøv å gjennomføre det i alle de seks eksemplene på påstand som ligner på Oppgave 1 som vi har sett i kurset.

(1) Benytt en primtallsfaktorisering til uttrykket som er relevant, $4q-1$ i dette tilfellet.

(2) Anta at det kan vises at minst ett av primtallene i denne primtallsfaktorisering har det samme egenskapet som primtallene påstanden handler om.

(3) Anta at dette primtallet er mindre enn er likt n. Vis da at vi får en motsigelse på en lignende måte som ovenfor.

(4) Konkluder at dette primtallet er større enn n.

Hvis en slik oppgave dukker opp på eksamen, blir du gitt en god del av poengene om du kan begynne og avslutte beviset riktig på denne måten.

Hvordan kommer jeg fram til det riktige utsagnet å se på?

Det riktige utsagnet, $4q-1$ i dette tilfellet, er ikke lett å gjette i det hele tatt. Det blir alltid gitt som et tips i oppgaven.

Hvordan gjennomføre jeg midten av beviset?

Det vil si: hvordan kan det vises at minst ett primtallene i en primtallsfaktorisering til uttrykket vi jobber med, $4q-1$ i dette tilfellet, har det samme egenskapet som står i oppgaven? Det finnes ingen generell oppskrift, men noen typer argumenter er ofte relevant.

Hva er disse?

Når vi har et uttrykk som er lineær, som $4q - 1$ her, pleier vi å dele i tilfeller modulo koeffisienten til q: hvert av primtallene p_i i primtallsfaktoriseringen til $4q-1$ er kongruent til 0, 1, 2, eller 3 modulo 4. Dette er ikke noe dypt: det sier egentlig at vi får 0, 1, 2, eller 3 som rest når vi deler p_i med 4.

Først viser vi at det er umulig at $p_i \equiv 0 \pmod 4$, og i tillegg umulig at p_i er kongruent til et hvilket som helst av mulighetene r slik at $\mathsf{sfd}(4, r) \neq 1$, nemlig 2 i dette tilfellet.

Hvordan viser jeg dette?

Dersom $p_i \equiv 0 \pmod 4$, har vi: $4 \mid p_i$. Dette er umulig siden p_i er et primtall.

Dersom $p_i \equiv 2 \pmod 4$, har vi:

$$p_i \equiv 0 \pmod 2.$$

Siden p_i er ett ledd av primtallsfaktoriseringen til $4q - 1$, er da

$$4q - 1 \equiv 0 \pmod 2.$$

Siden

$$4 \equiv 0 \pmod 2,$$

er imidlertid

$$4q - 1 \equiv -1 \pmod 2,$$

altså er

$$4q - 1 \equiv 1 \pmod 2.$$

Dermed er både

$$4q - 1 \equiv 0 \pmod 2$$

og

$$4q - 1 \equiv 1 \pmod 2.$$

Siden det ikke er sant at $0 \equiv 1 \pmod 2$, er dette umulig.

Hva gjør jeg da?

Siden det er umulig at $p_i \equiv 0 \pmod 4$ eller $p_i \equiv 2 \pmod 4$, er enten $p_i \equiv 1 \pmod 4$ eller $p_i \equiv 3 \pmod 4$. Husk nå at målet er å vise at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ er kongruent til 3 modulo 4.

Hvordan kan dette *ikke* være sant? Siden enten $p_i \equiv 1 \pmod 4$ eller $p_i \equiv 3 \pmod 4$ for alle primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$, er den eneste muligheten: $p_i \equiv 1 \pmod 4$ for alle primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$.

For å vise at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ er kongruent til 3 modulo 4, er det derfor nok å vise at det er umulig at alle er kongruent til 1 modulo 4.

Logikken er litt subtil her! Gå gjennom argumentet flere ganger, til du blir fortrolig med det.

Hvordan gjør jeg det?

Anta at $p_i \equiv 1 \pmod 4$ for alle primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$. Da er

$$p_1 p_2 \cdots p_t \equiv \underbrace{1 \cdot 1 \cdots 1}_{t \text{ ganger}} = 1 \pmod 4.$$

Dermed er

$$4q - 1 \equiv 1 \pmod 4.$$

Siden $4 \equiv 0 \pmod 4$, er imidlertid

$$4q - 1 \equiv -1 \pmod 4,$$

altså er

$$4q - 1 \equiv 3 \pmod 4.$$

Dermed er både

$$4q - 1 \equiv 1 \pmod 4$$

og

$$4q - 1 \equiv 3 \pmod 4.$$

Det er ikke sant at

$$0 \equiv 3 \pmod 4.$$

Konklusjon

Vi konkluderer at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ er kongruent til 3 modulo 4. Vi har rukket målet!

Hvordan kan je bli fortrolig med dette argumentet?

Prøv å vise at at minst ett av primtallene i en primtallsfaktorisering til $6q-1$ er kongruent til 5 modulo 6.

(1) Vi at hvert primtall i primtallsfaktoriseringen til $6q - 1$ er kongruent enten til 1 modulo 6 eller til 5 modulo 6, ved å vise at det er umulig at primtallet er kongruent til 0, 2, 3, eller 4 modulo 6.

(2) Vis at det er umulig at alle primtallene i primtallsfaktoriseringen til $6q - 1$ er kongruent til 1 modulo 6.

Oppsummering

Et svar på Oppgave 1 har tre deler.

(1) Begynnelsen: benytt en primtallsfaktorisering til $4q - 1$.

(2) Midten: vis at minst ett av primtallene i denne primtallsfaktoriseringen har det samme egenskapet som står i oppgaven, det vil si er kongruent til 3 modulo 4.

(3) Slutten: anta at dette primtallet er mindre enn eller likt n, og vis at vi da får en motsigelse. Konkluder at dette primtallet er større enn n.

Et svar på en hvilken som helst oppgave som ligner på Oppgave 1 har de samme tre delene. Delene (1) og (3) er kan gjennomføres på nesten den samme måten i alle slike oppgaver.

Det er (2) som må tilpasses hver gang: hvis du ikke får dette steget til, er det helt fint på eksamen å anta at det kan vises, og forklare hvordan beviset kan fullføres deretter.

Oppgave 2

La n være et naturlig tall. Bevis at det finnes et primtall p slik at $p > n$ og $p \equiv 7 \pmod 8$. *Tips*: La q være produktet til alle primtallene som er mindre enn eller like n, og som er kongruent til 7 modulo 8. Benytt en primtallsfaktorisering til $8q^2 - 1$. Benytt i tillegg at, dersom et primtall deler $8q^2 - 1$, deler det også $(4q)^2 - 2$, og forklar hvorfor dette er sant.

Hvordan løse oppgaven?

Som nevnt ovenfor, kan begynnelsen og slutten på oppgaven gjennomføres som i svaret på Oppgave 1 ovenfor. Målet midten på beviset er å vise at det finnes minst ett primtall i primtallsfaktoriseringen

$$p_1 p_2 \cdots p_t$$

til $8q^2 - 1$ som er kongruent til 7 modulo 8.

Kan jeg ikke gjennomføre det samme argumentet som i Oppgave 1?

Vi trenger et nytt argument. Hvis vi prøver å gjennomføre et argument som ligner på argumentet vi ga for å svare på Oppgave 1, har vi et problem: vi kan ikke vise at det er umulig at

$$p_i \equiv 3 \pmod 8$$

eller

$$p_i \equiv 5 \pmod 8.$$

Hva gjør jeg da?

Vi trenger et nytt argument. Idéen er å benytte kvadratisk gjensidighet som følger.

(1) Siden p_i er et ledd av primtallsfaktoriseringen til $8q^2 - 1$, har vi:

$$p_i \mid 8q^2 - 1.$$

Som tipset i oppgaven foreslår, har vi da:

$$p_i \mid (4q)^2 - 2,$$

siden

$$(4q)^2 - 2 = 16q^2 - 2 = 2\left(8q^2 - 1\right).$$

Da er

$$(4q)^2 - 2 \equiv 0 \pmod{p_i},$$

altså er

$$(4q)^2 \equiv 2 \pmod{p_i}.$$

Dermed er 2 en kvadratisk rest modulo p_i, altså er $\mathbb{L}_{p_i}^2 = 1$.

(2) Ut ifra regel (F) i oversikten over Legendresymboler og kvadratiske kongruenser, er da

$$p_i \equiv 1 \pmod{8}$$

eller

$$p_i \equiv 7 \pmod{8}.$$

Husk nå at målet er å vise at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ er kongruent til 7 modulo 8. Vi kan gjøre dette ved å gjennomføre akkurat det samme argumentet som i svaret vårt på Oppgave 1. Logikken er som følger.

Hvordan kan det *ikke* være sant at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ er kongruent til 7 modulo 8? Siden enten

$$p_i \equiv 1 \pmod{8}$$

eller

$$p_i \equiv 7 \pmod{8}$$

for alle primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$, er den eneste muligheten:

$$p_i \equiv 1 \pmod{8}$$

for alle primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$.

For å vise at minst ett av primtallene $p_1, p_2, \ldots, p_t$ er kongruent til 7 modulo 8, er det derfor nok å vise at det er umulig at alle er kongruent til 1 modulo 8. Vi gjør dette akkurat som i svaret på Oppgave 1.

Vi må være forsiktig!

For å kunne benytte regel (F) i oversikten over Legendresymboler og kvadratiske kongruenser som ovenfor, må vi har: $p_i > 2$. For å kunne gjennomføre argumentet ovenfor, må vi derfor vise at det er sant at $p_i > 2$.

Dette kan gjøres som i svaret på Oppgave 1. Siden p_i er et ledd av primtallsfaktoriseringen til $8q^2 - 1$, har vi: $p_i \mid 8q^2 - 1$. Dersom $p_i = 2$, har vi da: $2 \mid 8q^2 - 1$, altså

$$8q^2 - 1 \equiv 0 \pmod{2}.$$

Vi kan vise at dette er umulig akkurat i svaret vårt på Oppgave 1, ved å benytte at

$$8 \equiv 0 \pmod{2}.$$

Oppsummering

Et svar på Oppgave 2 har samme tre deler som et svar på Oppgave 1.

(1) Begynnelsen: benytt en primtallsfaktorisering til $8q^2 - 1$.

(2) Midten: vis at minst ett av primtallene i denne primtallsfaktoriseringen har det samme egenskapet som står i oppgaven, det vil si er kongruent til 7 modulo 8.

(3) Slutten: anta at dette primtallet er mindre enn eller likt n, og vis at vi da får en motsigelse. Konkluder at dette primtallet er større enn n.

For å gjennomføre (2), benytte vi et dypt regel om Legendresymboler i tillegg til noen av argumentene vi benytt oss av i svaret vårt på Oppgave 1. For å kunne gjøre dette, er det typisk nødvendig å vise at ingen av primtallene i primtallsfaktoriseringen er lik 2.

Et svar på en hvilken som helst oppgave som ligner på Oppgave 2, hvor uttrykket vi ser på, $8q^2 - 1$ i dette tilfellet, er kvadratisk, kan gjennomføres på denne måten. Vi benytter enten ett av reglene om Legendresymboler, eller noe som følger fra disse, som du blir bedt om å vise tidligere i oppgaven.

Hvordan kan jeg bli fortrolig med argumentet?

Prøv æ vise at minst ett av primtallene, faktisk alle primtallene, i en primtallsfaktorisering til $(2q)^2 + 1$ er kongruent til 1 modulo 4.

(1) Vis at p_1 ikke er lik 2.

(2) Observer at det følger at $\mathbb{L}_{p_1}^{-1} = 1$. Benytt da regel (E) i oversikten over Legendresymboler og kvadratiske kongruenser for å få at

$$p_1 \equiv 1 \pmod{4}.$$

Det er ikke noe spesielt med p_1 her: argumentet kan gjennomføres for hvert p_i.